

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning ändras. Det föreslås att de viktigaste förutsättningarna för erhållande av ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering tas in i lagen. Med tanke på den sporrande effekten föreslås att sammanjämkningen av ersättningen för uppehälle och ersättningen för inkvartering med en persons övriga inkomster lindras så att rätten till ersättning bibehålls även om de övriga inkomsterna sänker det utbildnings-

stöd eller arbetsmarknadsstöd som betalas till honom eller henne. Dessutom skall ersättningen för inkvartering kunna betalas till en studerande som är inkvarterad på utbildningsorten även om utbildningsorten ligger inom den studerandes pendlingsregion.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2001.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Ersättningar för uppehälle och för inkvartering

Enligt 17 § i gällande lag betalas till en studerande ersättning för resekostnader och andra kostnader för uppehälle (ersättning för uppehälle) samt för kostnader för inkvartering (ersättning för inkvartering) under utbildningstiden, enligt vad som bestäms genom förordning. Riksdagens grundlagsutskott har fäst uppmärksamhet vid att det bestäms om ersättningen för uppehälle ge-

nom bestämmelser på förordningsnivå. Vid behandlingen av regeringens proposition med förslag till lagstiftning som har samband med en revidering av det arbetskraftspolitiska systemet (RP 178/1997 rd) konstaterade utskottet att denna typ av ersättning enligt utskottets uppfattning har ett så nära samband med rättigheten i 15 a § 2 mom. regeringsformen att de grundläggande bestämmelserna om den nödvändigtvis måste utfärdas på lagnivå (GrUU 32/1997 rd). Dessutom skall enligt 80 § 1 mom. i den nya grundlagen bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag. I förordningen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (912/1990) ingår bestämmelser som på

det sätt som konstateras ovan gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. För verkställande av den nya grundlagen föreslås att dessa bestämmelser flyttas till lagen. Närmare bestämmelser om genomförandet av de studiesociala förmåner som betalas under utbildningstiden skall alltså utformas genom förordning.

Enligt 14 § 2 mom. i förordningen skall till en studerande som inte får utbildningsstöd eller arbetsmarknadsstöd inte betalas någon ersättning för uppehälle eller ersättning för inkvartering. Till en studerande betalas inte heller någon ersättning för uppehälle eller ersättning för inkvartering i sådana fall då det utbildningsstöd som betalas till honom har sänkts enligt 18 § i lagen eller arbetsmarknadsstödet har sänkts enligt 23 § 3 mom. lagen om arbetsmarknadsstöd (1542/1993) eller arbetsmarknadsstödet har samordnats enligt sistnämnda lagrum och den lön eller annan arbetsinkomst som beaktas vid samordningen överstiger 750 mk i månaden. Ersättningen för uppehälle är liksom ersättningen för inkvartering 30 mk per dag. Då förmånerna betalas för fem dagar i veckan, uppgår vardera till i genomsnitt 635 mk i månaden. I 14 § 3 mom. i förordningen bestäms att ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering inte betalas för semesterperioder under utbildningstiden. Förmånerna betalas dock för den tid under vilken studeranden under semesterperioden fullgör arbetspraktik som hör till utbildningen, om inte något annat följer av 2 mom.

Enligt regeringens uppfattning är det alltså motiverat att ersättning för uppehälle eller ersättning för inkvartering inte betalas till en studerande vars löneinkomster eller andra sådana inkomster som skall beaktas när förmånen bestäms är så stora att inget utbildningsstöd eller arbetsmarknadsstöd betalas. Likaså är det motiverat att till en studerande som får utbildningsstöd eller arbetsmarknadsstöd inte betalas nämnda ersättningar för sådana perioder då studierna på grund av en semesterperiod vid läroinrättningen inte orsakar honom kostnader. Sålunda föreslås att 14 § 2 och 3 mom. förordningen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning flyttas till 5 kap. i lagen såsom en *ny 19 a §* med ett innehåll som i dessa avseenden motsvarar nula-

get. Likaså föreslås att i lagen tas in bestämmelser som motsvarar nuläget i fråga om ersättning för uppehälle utomlands. Storleken av de förmåner som betalas till dem som deltar i utbildning anordnad av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten skall alltså anges genom förordning.

I dagens läge har en studerande inte heller rätt till ersättning för uppehälle eller ersättning för inkvartering, om

- mottagaren av utbildningsstöd under utbildningstiden har arbetsinkomster eller vissa sociala förmåner till ett belopp som överstiger 750 mk i månaden,

- mottagaren av arbetsmarknadsstöd har arbetsinkomster som överstiger 750 mk i månaden,

- till mottagaren av arbetsmarknadsstöd betalas ett arbetsmarknadsstöd som sänkts på grund av andra sociala förmåner (t.ex. delinvaldension), oberoende av hur stor den sociala förmån är som sänker stödet.

Situationen är inte tillfredsställande i fråga om den sporrande effekten, särskilt i de fall då det vore möjligt för studeranden att utföra lönearbete vid sidan av utbildningen och därigenom få arbetserfarenhet. Därför föreslås att de nuvarande bestämmelserna ändras så att ersättning för uppehälle och för inkvartering skall betalas även till den som får sänkt utbildningsstöd och till den som får samordnat eller sänkt arbetsmarknadsstöd.

Enligt gällande lagstiftning har den som deltar i utbildning utanför sin pendlingsregion och är inkvarterad på utbildningsorten rätt till ersättning för inkvartering. Med pendlingsregion avses sådana områden som anges i 10 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/1984). Arbetsministeriet har genom en föreskrift fastställt de nya pendlingsregionerna kommunvis i början av 2000. Genom föreskriften strävar man efter att förenhetliga pendlingsregionerna och öka arbetskraftens lokala rörlighet. De nya pendlingsregionerna är i regel större än de tidigare. Arbetsministeriet har företagit en utredning som visar att enligt den nya indelningen i pendlingsregioner skulle för ca 40 % av dem som år 1999 deltog i utbildning utanför sin pendlingsregion utbildningen ha skett inom den egna pendlingsregionen och ingen rätt till ersättning för inkvartering ha uppkommit. Då hade

de själva varit tvungna att svara för kostnaderna för inkvartering eller alternativt dagligen resa hemifrån till utbildningsorten. Efter som möjligheterna att svara för dylika kostnader dock är svagare för dem som studerar med stöd av utbildningsstöd eller arbetsmarknadsstöd än för dem som har arbete, föreslås att den bestämmelse, som nu ingår i 16 § i förordningen, och som gäller förutsättningarna för erhållande av ersättning för inkvartering, justeras i förordningen så att även en studerande som deltar i utbildning utanför sin hemkommun och som på grund därav orsakas extra inkvarteringskostnader skall ha rätt till ersättning för inkvartering.

Enligt 10 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa kan en persons pendlingsregion av särskilda orsaker vara mindre än hemkommunen. I de kommuner som på grund av att de är exceptionellt vidsträckta har indelats i flera pendlingsregioner, skall även en studerande som orsakas extra kostnader i sin hemkommun, men utanför sin pendlingsregion, ha rätt till ersättning för inkvartering. Det föreslås att bestämmelserna i 15 och 16 § samt 17 § 1 mom. i förordningen sammanslås till en enda paragraf och flyttas till 17 § i lagen.

1.2. Studiesociala förmåner som betalas innan utbildningen börjar och sökande av ändring i beslut om dessa förmåner

Enligt 11 § 1 mom. förordningen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning kan arbetskraftsbyrån bevilja den som söker sig till utbildning ersättning för resekostnader och för andra kostnader för uppehälle.

I 23 § lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning bestäms om sökande av ändring i beslut som gäller förmåner enligt nämnda lag. Enligt paragrafen får den som är missnöjd med ett beslut söka ändring hos arbetslöshetsnämnden genom besvär och den som är missnöjd med arbetslöshetsnämndens beslut söka ändring hos försäkringsdomstolen. Beviljandet och utbetalningen av studiesociala förmåner till studerande under utbildningstiden ombesörjs av folkpensionsanstalten och de arbetslöshetskassor som avses i lagen om arbetslöshetskassor (603/1984). Arbetskraftsbyrån beslutar om de förmåner som

gäller tiden innan utbildningen börjar. Enligt fullföljdsförbudet i 25 a § får i andra beslut av en arbetskrafts- och näringscentral eller en arbetskraftsbyrå än sådana som avses i 23 § 1 mom. ändring inte sökas genom besvär, om inte något annat bestäms särskilt genom lag. Bestämmelsernas lydelse och systematik har i praktiken orsakat ovisshet om de förmåner enligt 3 kap. i förordningen vilka betalas innan utbildningen börjar är sådana i lagen avsedda förmåner att beslut gällande dem kan överklagas enligt 23 § eller sådana förmåner som omfattas av fullföljdsförbudet.

Oberoende av att de studiesociala förmåner som betalas innan utbildningen börjar uppgår till rätt små markbelopp, är det motiverat att den som är missnöjd med ett beslut gällande dem alltjämt skall ha rätt att genom besvär föra ärendet till arbetslöshetsnämnden och i sista hand till försäkringsdomstolen. För förtydligande av detta föreslås att bestämmelsen i 11 § 1 mom. förordningen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning flyttas till en *ny 14 a §* i lagen. Samtidigt föreslås att en bestämmelse motsvarande 27 § 2 mom. i lagen, enligt vilken närmare bestämmelser om dessa förmåner som kan beviljas före utbildningens början utfärdas genom förordning, flyttas till *14 a §*. Dessutom preciseras 23 §, som gäller ändringssökande, genom att till 2 mom. fogas bestämmelser om inlämnande av besvärsskriften i dessa fall.

1.3. Andra föreslagna ändringar

I 18 § 3 mom., som gäller sänkt utbildningsstöd, konstateras att om en studerande får förtjänststöd skall det avdrag som avses i 1 mom. i paragrafen i första hand göras från förtjänststödet grunddel, som helt finansieras av staten. Bestämmelsen strider mot lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998). Enligt 5 § i den nämnda lagen betalas som statsandel i dessa fall ett belopp som motsvarar grunddagpenningens relativa andel av det fulla förtjänststödet. Därför föreslås att 18 § 3 mom. lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning upphävs.

Dessutom föreslås att vissa tekniska ändringar företas i hänvisnings bestämmelserna i 16 § 1 mom. och 32 § 1 mom. på grund av att 21 och 36 § lagen om utkomststöd för arbets-

lösa har upphävts. Lagens 16 § 2 mom. motsvarar gällande 2 mom.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

I jämförelse med nuläget föranleder ändringarna i förutsättningarna för erhållande av ersättning för uppehälle en årlig utgiftsökning om ca 4 milj. mk och de ändringar som gäller ersättningen för inkvartering på motsvarande sätt ca 10 milj. mk. Sålunda uppgår behovet av ökade anslag (*moment 34.06.50. Studiesociala förmåner för dem som deltar i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning*) till sammanlagt ca 14 milj. mk. Eftersom de nämnda förmånerna är skattefria, uppkommer en motsvarande inkomstökning för studerandena och deras hushåll.

Ett viktigt mål för de föreslagna ändringarna gällande förutsättningarna för erhållande av ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering är att främja att personer söker sig till utbildning och att studerandena söker sig till avlönat arbete i de fall då det är möjligt vid sidan av utbildningen. Likaså är ett mål att främja att sådana inkomster under utbildningstiden vilka eventuellt för närvarande hör till den ekonomiska gråzonen anmäls till den som betalar en förmån. Dessa ändrade beteenden kommer, om de förverkligas, att minska statens utgifter.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid arbetsministe-

riet som tjänsteuppdrag. I samband med beredningen har man hört representanter för de centrala arbetsmarknadsorganisationerna, Finlands Kommunförbund och Företagarna i Finland rf.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2001 och avses bli behandlad i samband med den.

Avsikten är att i lagen mer utförligt bestämma om förutsättningarna för erhållande av de ersättningar för uppehälle som betalas till den som får arbetsmarknadsstöd och deltar i arbetspraktik. I samband därmed är avsikten att i fråga om sammanjämkningen av ersättningen för uppehälle och personens övriga inkomster föreslå ändringar motsvarande dem som i denna proposition föreslås beträffande ersättningen för uppehälle under utbildningstiden. Regeringen avlåter särskilt till Riksdagen en proposition om ändring av lagen om arbetsmarknadsstöd.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2001.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslagen***Lag****om ändring av lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning**

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 3 augusti 1990 om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) 18 § 3 mom. och 27 § 2 mom., av dessa lagrum 18 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1479/1992, ändras 16 och 17 §, 23 § 2 mom. och 32 §, dessa lagrum sådana de lyder, 16 § i lag 1319/1994, 17 § i nämnda lag 1479/1992, 23 § 2 mom. i lag 332/1997 och 32 § i lag 303/1999, samt fogas till 5 kap. nya 14 a och 19 a § som följer:

5 kap.

Studiesociala förmåner

14 a §

Förmåner som betalas innan utbildningen börjar

Arbetskraftsbyrån kan bevilja den som söker sig till utbildning ersättning för resekostnader och andra kostnader för uppehälle. Närmare bestämmelser om dessa förmåner som betalas innan utbildningen börjar utfärdas genom statsrådsförordning.

16 §

Fullt utbildningsstöd

Grundstödet fulla belopp är lika stort som den grunddagpenning som avses i 22 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det fulla förtjänststödet består av en grunddel och en förtjänstdel enligt vad som i 23 och 23 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om dagpenning avvägd enligt förtjänsten.

Till utbildningsstödet kan fogas en barnförhöjning enligt 24 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

17 §

Andra förmåner under utbildningstiden

Till en studerande betalas i ersättning för resekostnader och andra kostnader för uppehälle (*ersättning för uppehälle*) 30 mark per dag under utbildningstiden.

Till en studerande som deltar i utbildning utanför sin hemkommun eller pendlingsregion betalas i ersättning för kostnader för inkvartering 30 mark per dag. Betalningen av ersättning för inkvartering förutsätter att studeranden uppvisar ett hyresavtal eller någon annan tillförlitlig utredning om kostnaderna för inkvartering.

Med avvikelse från vad som bestäms i 1 och 2 mom. betalas till en studerande som deltar i utbildning utomlands i ersättning för kostnaderna för uppehälle och inkvartering 50 procent av det dagtraktamente som i ersättning för resekostnader betalas till en stats tjänsteman för en tjänsteresa i landet i fråga. Dock bestäms genom statsrådsförordning om ersättande av kostnaderna för uppehälle och

inkvartering till den som deltar i utbildning som anordnats av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten.

Närmare bestämmelser om förmånerna under utbildningstiden utfärdas genom statsrådsförordning.

19 a §

Begränsningar för erhållande av ersättning för uppehälle och inkvartering

Till en studerande som inte får utbildningsstöd eller arbetsmarknadsstöd betalas inte någon ersättning för uppehälle eller ersättning för inkvartering.

Ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering betalas inte för semesterperioder under utbildningstiden. Förmånerna betalas dock för den tid under vilken studeranden under semesterperioden fullgör arbetspraktik som hör till utbildningen, om inte något annat följer av 1 mom.

23 §

Ändringssökande

Besvärsskriften skall lämnas in till folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan

Helsingfors den 6 oktober 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

inom 30 dagar från det ändringssökanden fick del av beslutet. En besvärsskrift som gäller Arbetskraftsbyråns beslut om förmåner som skall betalas innan utbildningen börjar skall dock inom nämnda tid lämnas in till Arbetskraftsbyrån.

32 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Om inte något annat bestäms i denna lag, skall på utbildningsstöd, ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering dessutom tillämpas vad som i 28 § 6 mom., 29 § 1 mom. samt 32, 36 a, 39, 40 a, 40 b, 43, 43 a och 46 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001. Bestämmelserna i 17 och 19 a § tillämpas på sådana ersättningar för uppehälle och för inkvartering vilka hänför sig till tiden efter lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Arbetsminister *Tarja Filatov*

*Bilaga
Parallelltexter*

Lag

om ändring av lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen den 3 augusti 1990 om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/1990) 18 § 3 mom. och 27 § 2 mom.,
av dessa lagrum 18 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1479/1992,
ändras 16 och 17 §, 23 § 2 mom. och 32 §,
dessa lagrum sådana de lyder, 16 § i lag 1319/1994, 17 § i nämnda lag 1479/1992, 23 § 2 mom. i lag 332/1997 och 32 § i lag 303/1999, samt
fogas till 5 kap. nya 14 a och 19 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

Studiesociala förmåner

14 a §

*Förmåner som betalas innan utbildningen
börjar*

*Arbetskraftsbyrån kan bevilja den som
söker sig till utbildning ersättning för rese-
kostnader och andra kostnader för uppehäl-
le. Närmare bestämmelser om dessa förmå-
ner som betalas innan utbildningen börjar
utfärdas genom statsrådsförordning.*

16 §

Fullt utbildningsstöd

Grundstödets fulla belopp är lika stort som den grunddagpenning som avses i 22 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det fulla förtjänststödet består av en grunddel och en förtjänstdel enligt vad 21 § 1 mom. samt 23 och 23 a §§ lagen om utkomstskydd för arbetslösa *stadgar* om dagpenning avvägd enligt färtjänsten.

16 §

Fullt utbildningsstöd

Grundstödets fulla belopp är lika stort som den grunddagpenning som avses i 22 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Det fulla förtjänststödet består av en grunddel och en förtjänstdel enligt vad som i 23 och 23 a § lagen om utkomstskydd för arbetslösa *bestäms* om dagpenning avvägd enligt förtjänsten.

Till utbildningsstödet kan fogas en barnförhöjning enligt 24 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Till utbildningsstödet kan fogas en barnförhöjning enligt 24 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

17 §

Andra förmåner

Till en studerande betalas ersättning för resekostnader och andra kostnader för uppehälle (ersättning för uppehälle) samt för kostnader för inkvartering (ersättning för inkvartering) under utbildningstiden, enligt vad som stadgas genom förordning.

17 §

Andra förmåner under utbildningstiden

Till en studerande betalas i ersättning för resekostnader och andra kostnader för uppehälle (ersättning för uppehälle) 30 mark per dag under utbildningstiden.

Till en studerande som deltar i utbildning utanför sin hemkommun eller pendlingsregion betalas i ersättning för kostnader för inkvartering 30 mark per dag. Betalningen av ersättning för inkvartering förutsätter att studeranden uppvisar ett hyresavtal eller någon annan tillförlitlig utredning om kostnaderna för inkvartering.

Med avvikelse från vad som bestäms i 1 och 2 mom. betalas till en studerande som deltar i utbildning utomlands i ersättning för kostnaderna för uppehälle och inkvartering 50 procent av det dagtraktamente som i ersättning för resekostnader betalas till en statstjänsteman för en tjänsteresa i landet i fråga. Dock bestäms genom statsrådsförordning om ersättande av kostnaderna för uppehälle och inkvartering till den som deltar i utbildning anordnad av Stiftelsen Utbildning Nordkalotten.

Närmare bestämmelser om förmånerna under utbildningstiden utfärdas genom statsrådsförordning.

18 §

Sänkt utbildningsstöd

Om en studerande får förtjänststöd, skall det avdrag som avses i 1 mom. i första hand göras från förtjänststödet grunddel.

(3 mom. upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

19 a §

Begränsningar för erhållande av ersättning för uppehälle och inkvartering

Till en studerande som inte får utbildningsstöd eller arbetsmarknadsstöd betalas inte någon ersättning för uppehälle eller ersättning för inkvartering.

Ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering betalas inte för semesterperioder under utbildningstiden. Förmåner betalas dock för den tid under vilken studeranden under semesterperioden fullgör arbetspraktik som hör till utbildningen, om inte något annat följer av 1 mom.

23 §

Ändringssökande

Besvärsskriften skall lämnas in till folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan inom 30 dagar från det ändringssökanden fick del av beslutet.

Besvärsskriften skall lämnas in till folkpensionsanstalten eller arbetslöshetskassan inom 30 dagar från det ändringssökanden fick del av beslutet. *En besvärsskrift som gäller arbetskraftsbyråns beslut om förmåner som skall betalas innan utbildningen börjar skall dock inom nämnda tid lämnas in till arbetskraftsbyrån.*

27 §

Avgiftsfri antagning av studerande

Om de förmåner som kan beviljas en sökande för tiden före utbildningens början stadgas genom förordning.

(2 mom. upphävs)

32 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Om inte något annat bestäms i denna lag, skall på utbildningsstöd, ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering dess-

32 §

Tillämpning av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

Om inte något annat bestäms i denna lag, skall på utbildningsstöd, ersättning för uppehälle och ersättning för inkvartering

utom tillämpas vad som i 28 § 6 mom., 29 § 1 mom. samt 32, 36, 36 a, 39, 40 a, 40 b, 43, 43 a och 46 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

dessutom tillämpas vad som i 28 § 6 mom., 29 § 1 mom. samt 32, 36 a, 39, 40 a, 40 b, 43, 43 a och 46 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa bestäms om arbetslöshetsdagpenning och ärenden som gäller utkomstskydd för arbetslösa.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001. Bestämmelserna i 17 och 19 a § tillämpas på sådana ersättningar för uppehälle och för inkvartering vilka hänför sig till tiden efter lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
